

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Стратегия айныу эмда баш магъаналы проектле жаны бла советни Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2017 жылда 5 июнда чыгарылган 86-УТ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумна тозетиуле кийиринуо юсонден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Стратегия айныу эмда баш магъаналы проектле жаны бла советни Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2017 жылда 5 июнда чыгарылган 86-УТ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумна тозетиуле кийирити:

А.И.Войтовну – «Деловая Россия» Битеуросей жамуат организацианы Къабарты-Малкъар регион беломонно сопредседателин (ырызлыгына кере);

б) И.С.Безикованы къуллугун былай жаргарга: «Къабарты-Малкъар Республиканы Энергетика, тарифле эмда жашу журтлага надзор этиу жаны бла къарал комитетини председатели».

2. Бу Указ анга къол салынган конден башлап кючоне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2017 жыл 27 июль, №109-УТ

Ю.КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны коррупцияга къажу корешни вопрослары жаны бла управлениясыны таматасыны юсонден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны коррупцияга къажу корешни вопрослары жаны бла управлениясыны таматасына Нагоев Аслан Асланбеичи кыргыз.

2. Бу Указ анга къол салынган конден башлап кючоне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2017 жыл 31 июль, №110-УТ

Ю.КОКОВ

Совет

Инвестиция проектле - терк айныуу тынгылы себеби

КъМР-ни Башчысында инвестицияла эм предпринимательство жаны бла советни кезуло жыйылыуында 2025 жылга дери Шимал Кавказны айнытуу жаны бла къарал программага кийирге кёрюлген проектле сюзюлгенде эмда эл мулк бла корешгенли лгота кредитле бла жалчытуу мударлары белгиленгенде. Жыйылууну премьер-министр Мускуланы Алий бардырганды.

Биринчиден, советни келечилери «Гидрометаллург» заводну Нальчикден кечюрюп, аны орунуна инновациалы, экология жаны бла къоркыу-суу производство кыруу жаны бла инвестиция проект къалай толтурулганын тинтгенде. Экономиканы айнытуу министр Рахайланы Борисни айтханына кере, Къабарты-Малкъар башха регионла бла бирге 2025 жылга дери Шимал Кавказны айнытуу жаны бла къарал программага кесини проектлерини улуу къауумун кёрюлгенди. «Гидрометаллург» заводну башха жерге кечюрюп, битеу дуния излемлеге келишген вольфрам ангидрид чыгаруу жаны бла производство кыруу да аны чеклеринде бардырылды.

Аны багысы 2 миллиард сомга жетеди. Къарал программаны чеклеринде 500 миллион сом белюнгенди, анга республика 20 миллионну къошды, къалган акчады уа проектни башламчысы беледи. «Жангы производствода 360 ишчи жер къуралыкды, аладан 150-си уа бийик технологиялы болуукдула. Завод ишлеп башласа, бир жылга бюджетте 203 миллион сом наложу белгиленеди», -дегенди министр.

Бююнюлукде уа тийишли документле хазырлана турдыла. 21 миллион сомга оборудование сатып алынганды, инженер инфраструктураны кырууга 4,4 миллион сом къаратылды. «Алай даулашлы вопросла энтта бардыла, болсада проектни башламчысы бла бирге ала тамамландыла», -дегенди министр эмда залда балканлы келечилери болганынан белгилеп, аланы бу проекте эс буртурга чакырылды.

Съз заводда ишчи жерлени

чыгарган завод ишетиуу жаны бла инвестиция проект да жарашдырылганды. Рахай улу бирдигенича, анда 480 минг кубометр продукция чыгарырга онг барды. «Он кеп тийок эс даре, республиканы кесил излемде»

ослеринден да барганды. Мускуланы Алий буюнюлукде «Гидрометаллург» кезуден кезуиге ишлегенине эс бурганды. «Жангы предприятие уа къарал заказны толтуруукду, алай эсе уа, ол сау жылы тохтамай ишлерикди», -дегенди.

Советни келечилери 2025 жылга дери Шимал Кавказны айнытуу къарал программаны «2016-2025 жыллада КъМР-ни социальени сферасын бла экономикасын айнытуу» подпрограммасына кийирилтик инвестиция проектлени тизмесин да тинтгенди. Рахайланы Борисни айтханына кере, 2018 жылда къарал программага кёрюлгюзюлген проектле сайлангандыла, алай тизмеге жангыртуула этерге онг барды.

Съз ючюн, къарал программага Гернегежде буроволада хайрылангылган бетонит жарашдыруу жаны бла производство кёрюлгюзюлгенди. Дагында «Отюб» общество селекция-урлук ара кырууга мурагтыла. Республикада кыруушлы материалдан газ-силикат кирпич

Ахыры 2-чи бетдеди.

Таза жорекден

Юрий Кокос «Къабарты-Малкъар» кемени экипажын Аскер-Тенгиз флотну кюню бла алгышлаганды

КъМР-ни Башчысы Юрий Кокос Балтий флотну дайым хазырлыкта турган кючлерини къауумна кюган «Къабарты-Малкъар» МПК-ны экипажын, балтичаны тенгизчилени барсын да Россейни Аскер-Тенгиз флотну кюню бла алгышлаганды.

«Хурметли тенгизчиле! Къабарты-Малкъар Республиканы деп милетли халкъына атындан, кесим энчи да сизни байрам бла - Россейни Аскер-Тенгиз флотну кюню бла - жорегимден къызыу алгышлайма.

Къызы Байракны ордени бла эки кере сауыгаланган Балтий флотну аскерни тенгизчилерине бу байрам энчи магъананы тутады. Ма мында жаратылганды Россейли флот, бек этиу тенгиз адет-тереле, аскертенгиз усталыкны мурдору ма мында къуралгандыла, тенгизде биринчи хорламла да ма мында болгандыла.

Кемлик 2016 жылда 25 майдан бери «Къабарты-Малкъар» атынны жюрюттени бизге улуу къууанды. Республикабызны халкы экипаж къалай къуллук

этетин дайым соргандай, билгелей турады, аны жетишимлеу бла ёктемленеди. Ала Ата журтубузу аскерни тенгизчилерини махтаулу терелерин саклауга себеплик этедеди. Сизге алгышы

эте, кийик саулук, ырахатлык, Ата журтка къуллук этиуюгюзде жангы жетишимле да тежейме!» - деп айтылады къууанчы телеграммала.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Шагырейлену

Къырал Думаны депутаты Тырнауаузда кёрюнген жаратханды

РФ-ни Федерал Жыйылууну Къырал Думасыны депутаты Ирина Мяреш Тырнауаузда болганды. Анда ол шахарны администрациясыны башчысы Жаппулан Руслан, жер-жерли самоуправленианы Советни депутатлары, жамуатны келечилери бла тобешгенди эмда «Единая Россия» партияны «Гитче шахарлары проклари» деген проектине кере тамамлангылык ишлени планы къагды толтурулганын сюзгенди. Депутат бу шахарда паркны тап

халгга келтирип алганды окуна башагъанларын анга бюджеттен тышандан да ача мажарганыларын айтып, жер-жерли властынны къармашуларына ырыз болганды. Жуюук заманлада паркта чырак чыпына салынрыкъдыла, тереклени, юкюлиени, голлени сугъарырга быргыла таргылкъдыла, паркны тийреси кеси алганы къалын ёстен къасмакъдан тазаланрыкъды, болган шимтикте тапаландырылкъдыла, жангылары да орнатылкъдыла.

ЭРИШИУЛЕ

Россейли аскерчиле алгга чыкгырандыла

Ыйык кюн Терс-Къолда «Эльбрусское кольцо-2017» Халкъла аралы конкурс башланганды. Анга Россейни, Кытайны, Къазахстанны, Иранны, Мороккону эм Узбекистанны аскерчи къауумлары кызышандыла. Хар командада 12-шер адам барды.

Скалодромда ёрлеу конкурса борчланы Россейли аскерчиле башаладан тири толтурундыла. Алай бла бизникиле 704 балл алгандыла. Экинчи жерге чыкканы казахлыла - 639 эм кючюнчо

болган къытайлыла - 561 балл. Россейли Альпинизмден федерациясыны вице-президенти Иван Душарин энчи чертип бу конкурса бек бийик кёрюмю болдогъан аскерчи 15 метр бийикликте 29,23 секундда белгениени улуу ёктемлик бла чертгенди.

«Калган 13 энчи заданинда да, ол санда Минги тауга чыгыуда да, Россейлиени жетген тынч болуук тыйюлди, - дегенди ол. Эришилдеде хорлагъанла 11 августда белгил болуукдула.

Алиса ТАРИМ, Эльбрус району администрациясыны пресс-службасыны башчысы.

Финансла

Сезерча билеклик эшту

Быйыл жаз башында сабан ишлени бардырыуга себеплик этер умудта Россельхозбанк битеу да 135,4 миллиард сом бергенди кредитле бла. Ары дери берилген, алай къайтарылык болжале сосузгандыла бла бирге санаса уа, аны ёлчени 185 миллиарда окуна жетеди. Озгъан жыл бла тенгеширгенде, ёсюм 38 процент чаклы болганды, деп билдиргенди Финансы Министрлиги.

Бу ахча, башында айтылганыча, жаз башында урлук себуи ишни бардырыуга эмда тирикчи жыйыуга хазырланууга къаратылганды. Аграрийле анга техниккага ремонт этгенди, отлук, урлук, битимлени корууула затла эмда минерал семирткичле сатып алгандыла. Саулай алып айтханда, Россейде былай ишлени тамамлаула изленген кредитлени асыулары Россельхозбанк бергенни белгилерге тийишлиди.

Жангы производство

Къурулушда кенг жаратылыкть продукция

Прохладнй шахара кырууш панеллени чыгаруу производство ачылганды. Бу материал къатыды, жылыуу да иги аягъанладанды. Кеси да жашуу журтланы эмда башха мекямланы кыруулушда хайрылангырга болуукду. Производство «Риал» компания талай партнёрлары бла бирге къураганды, деп билдиреди шахарны администрациясындан.

Заводну къууанчы халда ачыу иште КъМР-ни промышленность эм сатыу-алуу министри Залим

Гери Губашев, Прохладнй шахар округун жер-жерли администрациясыны башчысы Игорь Тараев, бизнесменле, ол санда Италиядан келген предпринимательле да, къатышандыла. Быйлай магъанлы производствону къуруу бла балламлы продукция кёпте къошулганыры иги шарт болганы белгиленгенди. Мында инновация технология хайрыланганыча, аны себепли иши да къыйматлы бардырылыгына энчи эс бурулганды.

Къурулуш панелле чыгаруу цехде болум бла шагырейленгенди. Неполнотриуноу жарашдыруу эмда башха оборудованиуга бийик багъа бергенди, анда урунган специалистле бла да ушакъ этгенди. Проектни бардыргыла мында производство къалай къурулушны юсонден кеп халар айтхандыла, аны хар энчиликлери да туура этгенди. Ол кеси да кеп къалмай толусунай автоматизация халда къуралганы себепли анда артык кеп ишчи изленгени да белгиленгенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Кайсын Кулиев

«Жаралы таш» - башкир тилде

2 бет

«Кыйын табиьгат болумлаан кыруулагъан объектле бир ведомство кыраса тюзге санайма»

2 бет

«Спорт хар инсаннга да кюч-къаруу береди, аны ариу кылыкыла юйретеди»

3 бет

Анга чыгармачылыгында агъач, тери, кофе да жарайдыла

4 бет

Инвестиция проектле - терк айныуу тынгылы себеби

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Терек багчалыктың кергери жаны башы да тамамланды. Ол санда 99 гектар жерде шалперно-карлик алма терекке орнатырга белгиленди. «Регион-продукт» общество уа сют жарашдырган завод кырагырга саяды. Кесини проектлери «Терекалмаз», «ЗЖБИ-2» заводда да көргөзтүлдү. Республикада пластик тара чыгарган предприятие кырагырга да белгиленди. «Стандарт» ООО уа Нальчикте ресторан комплекс иштетирге сюеди. Анда кыонак ой, бассейнд да болуучу.

Правительствоосу башчысы биринчи орубасы эрз эл мюк министр Сергей Говорову айтыхана кере, аграрийлерге льготалы кредитлени берирге аркиликтери «Сбербанкны», «Россельхозбанкны», «ВТБ-банкны», «Открытие», «Связь-банкны», «Московский индустриальны банкны» бардыла.

2017 жылда уа битеу да бирге эл мюк бла керсегенге 1,6 миллиард сом кредит берилгенди, аладан льготалы амал бла жаландан 39 процентю иуешингенди. Сөз уючу «Россельхозбанк» 84 миллион сом багызы льготалы кредитле белгенди.

Алай бу жаны бла бек иги керюмдүлени «ВТБ-банк» болуучуранды. Ол берген буюм кредитлени 67 проценте льготалы мадар бла иуешингенди. Битеу да бирге 540 миллион сом, «2017 жылда, бытыр бла тенгештиргенде, льготалы кредитлени өлчөмү 27 проценте өсгенди», деп кыошханды докладчы.

Сергей Говоров фермерлерге бла аныгылауу иште эчки эс бурлуучулан чертенди. Аны айтхана кере, 800 арендатор бла тобуешуле бардырылып, льготалы кредитлени бериную энчикликтери, нызамы да сюзюлгенди.

Жыйылууда «Бир терезе» деген мадар бла тамамларга белгиленген инвестиция проектлени жашауда бардырууу нызамна да кыаралганды. Аны юсюнден докладчы «Кыбарты-Малкыарны ай-нытууу корпорациясы» ачык акционер обществоу башчысы Хазиз Бекалиев этгенди. Аны айтхана кере, корпорацияны болушулу бла 4 инвестиция проектте Шимал Кавказын ишлери жаны бла министерство болушулу этгенди. Алада 360 жангы ишчи жер кыруулактыды.

ЗАМАН

Специалистни оюму

Ырхыла, сакъ жауула эмад башха табиьгъат кыйын болула адамлаге не заманда да кеп хата саладыла. Бизни республикада да, жарьсугъа, ала терк-терк бола туруучудула. Баям кепле эслеген болурла, байытты жаз башы эмад жайны ал кезинде суукъ эм жазуула болгандыла. Талай элде уа бу сууртпелери юйлеге, мюкпеге, сабанга да заран тиюургенди.

Сөгъан ёмюрю алтмышынчы жылларыны алпында бизни республикада болмагъан алай уллу жауула жуугъан эдиле. Ала халкъ мюкпеге аслам хата салгъанларына да халар жокьду. Нальчикни суу баскында кыоруула ишле ма ол кезинде бардырылып башландыла.

Аны бла бирге череклени жагыларыны кыоруулауу да кыогъа аладыла. Бу ишле уа белгилли инженер-гидротехник, ИРФФР-ни сыйлы мелиоратору, «Водстрой» организацияны таматасы, ызы бла уа КЪМАССР-ни мелиорация эмад суу мюкпеге министрлини орунбасары Шахмарьзаланы Юрени таматалык этгенди. Биз аны бла тобушип, ушак бардыргъанбыз.

«Кыйын табиьгъат болумлаган кыоруулагъан объектлеге бир ведомство кыараса тюзге санайма»

Юри Саидович, ол кезинде бардырылып ишлени юсюнден айтсакъ эди.

Сакъ жауула бла ырхыла бизни республикада не заманда да кыйындан кыалмагъандыла. Алтмышынчы жылдагы дери аладан кыоруулауу ишлени тынгылы тамамлап турууга атырк онг болмагъанды. Улуу Ата журт уруш бошлагъаны алай кеп заман ётмегенин эсге алсак, ол да сейир той-кюю, суулары жагылары терек чыбыкыдан аула ишле, аланы ичин ташладан толтуруп, алай кыоруулап тургъанбыз.

Ала уа кыоруулауу ишлени тынгылы тамамлап турууга атырк онг болмагъанды. Улуу Ата журт уруш бошлагъаны алай кеп заман ётмегенин эсге алсак, ол да сейир той-кюю, суулары жагылары терек чыбыкыдан аула ишле, аланы ичин ташладан толтуруп, алай кыоруулап тургъанбыз.

Ала уа кыоруулауу ишлени тынгылы тамамлап турууга атырк онг болмагъанды. Улуу Ата журт уруш бошлагъаны алай кеп заман ётмегенин эсге алсак, ол да сейир той-кюю, суулары жагылары терек чыбыкыдан аула ишле, аланы ичин ташладан толтуруп, алай кыоруулап тургъанбыз.

Ала уа кыоруулауу ишлени тынгылы тамамлап турууга атырк онг болмагъанды. Улуу Ата журт уруш бошлагъаны алай кеп заман ётмегенин эсге алсак, ол да сейир той-кюю, суулары жагылары терек чыбыкыдан аула ишле, аланы ичин ташладан толтуруп, алай кыоруулап тургъанбыз.

Ала уа кыоруулауу ишлени тынгылы тамамлап турууга атырк онг болмагъанды. Улуу Ата журт уруш бошлагъаны алай кеп заман ётмегенин эсге алсак, ол да сейир той-кюю, суулары жагылары терек чыбыкыдан аула ишле, аланы ичин ташладан толтуруп, алай кыоруулап тургъанбыз.

Ала уа кыоруулауу ишлени тынгылы тамамлап турууга атырк онг болмагъанды. Улуу Ата журт уруш бошлагъаны алай кеп заман ётмегенин эсге алсак, ол да сейир той-кюю, суулары жагылары терек чыбыкыдан аула ишле, аланы ичин ташладан толтуруп, алай кыоруулап тургъанбыз.

Ала уа кыоруулауу ишлени тынгылы тамамлап турууга атырк онг болмагъанды. Улуу Ата журт уруш бошлагъаны алай кеп заман ётмегенин эсге алсак, ол да сейир той-кюю, суулары жагылары терек чыбыкыдан аула ишле, аланы ичин ташладан толтуруп, алай кыоруулап тургъанбыз.

Ала уа кыоруулауу ишлени тынгылы тамамлап турууга атырк онг болмагъанды. Улуу Ата журт уруш бошлагъаны алай кеп заман ётмегенин эсге алсак, ол да сейир той-кюю, суулары жагылары терек чыбыкыдан аула ишле, аланы ичин ташладан толтуруп, алай кыоруулап тургъанбыз.

Ол шарт, бек биринчиден, хауаны исилтиги саулай жер башында окууна тоелене баргъаны бла байлалмыды. Дагында кон хар 11, 22, 48 эм 99 жылга сайын бегирек кыздырады. Сакъ жауулауны, башха табиьгъат болумланы саны анга кере да болады. Сөз ючюн, арт кезинде жаууула да алай жылдан бир жеттени бла байлалмыдыла. Мени оюмура кере, бир талай жылдан аланы саны азракъ болуучуду.

«Жаралы таш» - башкир тилде

Бу кюнде Башкыртостан Республикада, Къулиаланы Къайсыны 100-жыллыгына аталып, «Жаралы таш» деген кёчюрмеле китабы чыккъанды. Ол биринчи кере 1971 жылда басмалангъан эди. Аны Назар Наджи киши жиберген эди шухъула. Ол биринчи Чегемде поэтин Юйкесизде сакъланды. Буюн о шайырдызы уллу юбейли бла баймалы ол башкир тилде назмула жыйымдыгы дуня жарыгын жангырылып керегенди.

ПРОГРАММА

Къолайсызлагъа эсеплеучу приборла сатып алырга болушурукьдула

Кыбарты-Малкыарда «Энергоэффективност и развитие энергетикки в Кабардино-Балкарской Республике» деген кырал программаны чеклендиригъан эсеплеучу приборларны орнатуда эчки юйледе жашагъан къолайсыз граждандарга ахча бла болушукъ этер уллу барды.

Бизни корп.

ТЮБЕШУ АТА-БАБАЛАРЫНЫ ЖЕРИНИ ЖЫЛЫУУ

Бу кюнде Шауаланы Хасанын 80-жыллык юбейлине атап, аны кыалам кыарындашларыны, шухъларыны бир къаууму Шыкыда Казим хажини арбазында тобушу кыурагъандыла. Бу жыйылуу анда башланууу кесини сылтау барды. Бу эл Шауаланы тукъум жерлеринде. Жыл саны келе келсе, адам ата-бабаларыны къол жылууну сакълагъан жерде атларга, ала олтургъан ташда ушакъ этерге неда тынгыларга сюйгени баймы. Ма ол себептен кёпюрюлгенди республикада бек бийик жерде орналгъан эчки элибизге жазуучуну жуукълары бла шухълары.

Сюргон жылбызда мында 183 арбаз, алада 940 адам жашагъанды. Немисиле да келгенди бери. Ма ол жанындан, — деп акъсакъал Казим хажини юйюно башында узакъ чокяйны кёрюлтгенди. — Биз, сөбийле, кыой кюте, ойнай тургъанбызлай. Чегем жанындан ёткен эдиле бир немисли бла румыны солдатла. Аланы араларында бир таула да бар эди. Ол аланы айтханылар кёчюре эди. Ала игилик бла келгенбиз деп алдагъан эдиле да, бир эллибиз кыой да сойгъан эди. Болсада ол биштинчи турмагъан эдиле.

Арта уа кёчюрюрге келдиле. Солдатла школда тохтап, паргаламагъандыла. Шауаланы Хасанын байрамны былайда башлагъанларын тюз иште санагъандыла. Юбиларны жашау эм чыгармачылыкъ жолу сагъынып, кеп жылланы ичинде аны бла шухълукъ жюрюткен кырал эм жамаят кыулукулда ишлеп келген Тюменланы Мурдин сёзлегенди. Ол, Хасанын уллу жазуучу, кертти шухъ болгандынын чертип, анга узакъ ёмюр тилегенди. Гуманитар академияны ректору Атабийланы Владимир уа Шауа уллу да кеси ишлеткен суратын саугъа эттенди. Анда Холам жанында таула, аланы беттеринде сагъышны жазуучу сюелгенди. Ол сурат кылай бла ишленгенени юсюнден позст Додуланы Аскер жыйылгъанга толу халар айтханды. Ол Тюркде чыккъан журналда жазуучуну жуу бла жазылгъан суратын суратгъанга, ол анда чыгаргъанын да билдиргенди.

Казим хажини Шыкыда юю.

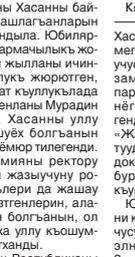
Солдан онгго: Шауаланы Хасан, кыарындаш Магомат, тукъум таматалары Магомат.

Ары баргъана бек алгъа жыйын тамата Шауаланы Магометини Шыкыны тарыхыны юсюнден халарына тынгылагъандыла. Уруш алы 1939 жылда, ыркы келип, бир немча юно алып кетгени себепте республиканы таматалары мында тургъандыла. Кичибалыкты кёчюрюрге оную эттен эдиле. Казим хаж барса, эл да тебериди деп, ала тилеп баргъан эдиле.

Алай бары да кёчере уна-ны кюйдюргенде, Шауаланы Зуура, директор, ослерине сюелип, дай айтханы эсимдеди. Былайдан Акъ кылагъа дери юч километр барды. Кёпюрюлгъаныны алып, ары дери жауу баргъан эдик сабийле, кыартла, башсыз тишируула, баш иелери урушда болгъанла. Кеп кыйынлыкъ керегенди бу бай кыртлык, малы тул-туман болуучу жер...

Таматаны халарына тынгылап, Мусукаланы Сакинат, кыалам кыарындаш, эллиси Шауаланы

Хасан, кырал анга алай ат бермеген эсе да, чынты халкъ жазуучусу болгъанын айтып, ол сабий заманда окууна юбиларны халарларын кыарт анасына бла аны нёгерлерине окуучусун эсгергенди. Аны арт кезинде чыккъан «Жазуучуну китабы», «Акъбайны туудукълары», «Жылла ёмюр документли китаплары ким да эс буруп окуучуа чыгармаладан кыурагъандыла, дегенди.

КЕРТИЛАНЫ САКИНАТ.

Культура

Эрттеги саудагерчи шахар Елабуга Татарстанны тюз да жорегинде орналганды. Анга мингден артык жыл болады. Мында көп өмүрлөни ичинде торло-торлю миллетлени келечилери мамыр жашаганды. Тарых, культура жаны бля бай бери туристе битен дундан келеди. Белгли художник И.И. Шишкин мында тууганы себепли бу шахар сурат ишлеу искусствода жорешген интеллигентияны бирлешдирген жерди. Ала бери профессионал байлапмыктыла кызурга, сынауларын кэргэзторге, бир бирден юйренире, жангы затла жазарга келеди.

Мастер-классла, «төгөрек столла», сейирлик экскурсияла

Жыл сайын Елабугада Россияны бля Татарстанны культуру министрстволарыны, Россияни Художниклери союзуну болушугу бля Бугасга тдагы искусствону халкыла аралы артисозуму этеди. Бу миллет энциликте эс бурдурган жыйлышуду ан да этносланы жашуу болумларын, алааны араларында байлапмыктыла юсюнден культуру диалог барды.

Къабарты-Малкъардан проекте тырынуучу художник Анахаланы Матгер бля коллекционер, искусствоед Хаджиланы Даниял къатышхандыла. Ала ары акыргыны жыйымдыгында суратпадан видеоматериал этпендеде эм республиканы юсюнден хатар айхандыла. Жыйлыгыга къошулган бля быллай симпозиумланы бардырыгыга деген проекти автору Елабуга шахарны къырал запондик музейни директору, Россияни бля Татарстанны культураларыны ойлукъулукчусу, Россияни Правительствою культура жаны бля лауреаты Пользада Руденко бля тыобешгенди. Ол къонакыла музей бля шагъыры этип, арагага жетишмиле жежеведи.

Хаджиланы Даниял айтхунда, «Музыкант» бля «Кийик жаныуарланы къорулаучусу». Биринчи ишинде ол къыл къбузда согуз турганы суратпаганды. Экинчинде эки башлы Минги тауну бетиңде миллет кийимлери бля сыбызгында ойнай, кийиклени, къушну да эслерин кесине бурдурган инсанды ишленгенди. Форумун акырында уа Елабуга шахарны къырал запондик музейинде кэрюм болганды. Ары Татарстанны Правительствою бля республикада Венгр консулствону келечилери жыйылгандыла. Экспозицияга ары келгенде ишлеп, сексен жети сурат киргенди. Ала музейни фондраныа къошулукудла эм бизни къыралда, тыш къыралда да кэргозтолкъолады.

Хаджиланы Даниял айтхунда кэра, анда бизни республикага, эңчи Минги тауну тыресине, да кеп эс белгенде форумчула. Художник асламысы бери келип, бизни жерлерибизни кэрюрге, адамларыбыз бля ушакъ этерге, табийгатыбызны, жаматыбызны юсюнден да суратла жазарга сойлеңлени бирлденгенди.

Жаш устапа

«Спорт хар инсаннга да кюч-къарыу береди, аны аруу къылыкыгъа юйретеди»

Спортну биогонгю жашауда неден да бек юйрету магынасы улуду десек, жангылмазбыз. Нек дегенде айтхылыкъ спортула ёсе келген тейлелеге аламат колго боладыла. Алага къарай, сабийтерибиз аман къылыкпадан сакланганды, заманларын орманда болушун етдюмей, ослз къауулмагъа кеслерин алдатмай, жетишмиллики жолуна тохтадыла.

Тренер жарау эттиргенден тышында, спортчу тенги болады. Сабий аны сезбоне бирде ата-анасы айтханында эсе игирек сыйнады. - Хау, тренер бек алгъа психолог окуланды. Манга ата-ана сабийлери мен айтханы ботон келенип эттенери айтдыла. Кесими юсюнден айтсам, керек жерде махтаган да, урушхан да этеме. Сабий бля кесинги къалай жориторге керек болганын анылар ючюн, аны алгъа таньрга керексе. Бир эки кере жарау эттиргенден сора халин кересе. Юлгоге эки къырчандыни келтирейим. Бирине урушсанг, ол битен къаруун салып тозелерге керешеди. Аны гитчеси уа бир ийлыкны мураурай, мудах болуп айланар. Махтаган а, келю кетирюлор, игиден иги керешип тебейди.

Даниял, спортда жолугу юсюнден соорудан алгъа сени бля байламы бир сейир шарни юсюнден билмге озе эдим. Сен Нальчикден Огъары Малкъарга чабып жеттесе дейди, ол кертими?

Асым бля кесинги къалай жориторге керек болганын анылар ючюн, аны алгъа таньрга керексе. Бир эки кере жарау эттиргенден сора халин кересе. Юлгоге эки къырчандыни келтирейим. Бирине урушсанг, ол битен къаруун салып тозелерге керешеди. Аны гитчеси уа бир ийлыкны мураурай, мудах болуп айланар. Махтаган а, келю кетирюлор, игиден иги керешип тебейди.

ПРОФИЛАКТИКА

Кюн таякыла сабийлени саулукуларына хайырлымыдыла огъесе хаталы окъунамыдыла?

Сабийни тенгизге этирге къуралганды. Жуюук-ахуларыбыз а бармагъыз, кюн анга иги тойюлдо, дейди. Ола дайымды? К. Суленская, Санкт-Петербург

Бир кесекчи кызгарган эсе – болады

-Виктория Сергеевна, инглизши алиме кюнде къаралдым бетли болгунчыга дери кюйюу балаланы саулукуларына ахшылык угъай, аланы терилерине хатады деп, къаты айтдыла. -Айгад, ша, шоколад бетли бразилыны загар терк апчыган, тозураган сабий организмге артык хайыры болмайды. Ол кеси къара шилникчи тойюн эсе - терисинде меланинни кетилгюненди. Кек къалчокчине, сары чачлыкыла, башхана айханда, аксылдуулыкыла уа кюн туюбонде шоколад бетиле болалган да эталмайдыла. Кызарып, терилери къоубид башшайды. Болсада алгъа да керекди эм жарайды кон ваннааны алыргыга. Алай а – тоз кезилуде. Бизге дери жеткен кон жарыкны эки торлю хаталы таякылары барды-уунтолкъуну А эм къыска тозулуну В.

Тери ачыкъ кызгаргы эсе, ол загар боламды?

-Тозо – бир кесекчи кызгарганды. Асыры озса, ол кюйюге айланады. Кеси да терини баш къабузгуну алчыганын кэргозтерди. Аны бу чекте жетиргенде ахыда жарамды. Кюнде керекте, белгиленибизка, акъ шилникчиге ботюн къоркуулуду. Андан сора да, бир бир дарманланы ичгенде да. Сэз ючюн, тетрациклин эм сульфаниламид дюзингенден антибиотиклени, монөгонныилени, аллергияла къажуа препаратлары хайырланганнаа терк кызарып къаладыла. Хроникалы аурулары - атопический дерматитлери, ревматоидный артритлери дегенча - болганнага да кюн туюбонде кеп турурга керекчанды.

Кюнню кюйдорегинден сакланган кремни кичиле хайырлангыра боламыды?

-Хау! Иссылкилери бля айтхуну къыраллада уа болулу кезилуде окуна. Балачыкыга алгы ай толгуну уа аны этини кийимле бля жабылмалганы ачыкъ жерликлерине жагъыгъыз. Бурунчугуна, жагъыкчыларна да да спортгозо, аны алып бир жерге барыр акылыгыгъыз бар эсе. Биотонда салкында турупкъ тобий эогези. Бириси сабийлеге уа кремни хар нелерине да жагъарга жарайды. Жаланды аны къоруулау фактору (SPF) 15-20-дан аз болмайтын сайлай билизги. Терини кюрге вч жерлерине, сэз ючюн, алып айханда, бетте, къылыкпагыла (аланы уа асламысына уунту да къоядыла), имбажла уа ол 30-га дери окуна жетерге тийишиди. Гитчелеге кремни сайлау тур, андан сора уа неге з бурурга керекди? Аны къыралында цинкни оксиди бля тиганын диксиди болурга тийишиди. Ала ол огъарыда сагынгылан А эм В таякыладан саклядыла. Дагында сабийлеге оксигензону (бензофенон) бля кремни ахырысы бля да хайырланмагъыз дерик эдим. Сора териге жагъганын затыгыгъыз торсюню болса да игиди, ол заманда сиз аны къалайла э сороттаткени кэрюкюсе. Асыры бек къадылай, басып да керешменге. Нек дегенде балачыкыны этчиклери терк окуна бузулурга хазыры. Орунчугуна башыны ачылганы уа анда крем энди алай бир таякыла турмаганында да белгисиди. Аны себепли терини жарылганы жерликлери кючюк бол да ышсыгъыз, алар инфекцияны кийирип къоргау болушугу.

Юлия БОРТА. «Аргументы и факты» газет.

Юлия БОРТА. «Аргументы и факты» газет.

Сабийни тенгизге этирге къуралганды.

Жуюук-ахуларыбыз а бармагъыз, кюн анга иги тойюлдо, дейди. Ола дайымды? К. Суленская, Санкт-Петербург

Хайыры заргары жорукълары

- Акъ шилни сабийликке заргары – бир сапат, къарачылыгы уа – эки сапат алырга жарайды.
- Пляжда биринчи кюнде гитчелике жарам сапатдан сора керек тойюлдо заргар алырга, биотонда сори дери кон туюбонде турмаган эсе. Ызы бля 10-15 минут къошсагъыз болады. Ол заманда терни кызуулукко юйрене барды.
- Башхана кийген заты асыры гам, тар болмазга керекди. Беркино туюбонде ол кзуруда терелениги тура эсе, аны алышыгъыз. Алайсы солай жылына бля проблема чыгарла болушук. Къыскакъыкыла уа – тепловий удар окуна.
- Балачыкыла жой кийимни UPF белгисини 15-ден 50-ге дери тарихилери бля сайлагъыз. Алай болса, ала хаталы кон таякыланы жербермедиле.
- Пляжда киреде агад, ультрафиолеттен сакланган жабыкъ купальникле да барды.
- Эңчи сапычкыла уа кон таякыла ол неда бу кезиде хайыры огъесе хаталы болганылары аныларгы болушугу.

Бир кесекчи кызгарган эсе – болады

-Виктория Сергеевна, инглизши алиме кюнде къаралдым бетли болгунчыга дери кюйюу балаланы саулукуларына ахшылык угъай, аланы терилерине хатады деп, къаты айтдыла. -Айгад, ша, шоколад бетли бразилыны загар терк апчыган, тозураган сабий организмге артык хайыры болмайды. Ол кеси къара шилникчи тойюн эсе - терисинде меланинни кетилгюненди. Кек къалчокчине, сары чачлыкыла, башхана айханда, аксылдуулыкыла уа кюн туюбонде шоколад бетиле болалган да эталмайдыла. Кызарып, терилери къоубид башшайды. Болсада алгъа да керекди эм жарайды кон ваннааны алыргыга. Алай а – тоз кезилуде. Бизге дери жеткен кон жарыкны эки торлю хаталы таякылары барды-уунтолкъуну А эм къыска тозулуну В.

Сабийни тенгизге этирге къуралганды.

Жуюук-ахуларыбыз а бармагъыз, кюн анга иги тойюлдо, дейди. Ола дайымды? К. Суленская, Санкт-Петербург

Хайыры заргары жорукълары

- Акъ шилни сабийликке заргары – бир сапат, къарачылыгы уа – эки сапат алырга жарайды.
- Пляжда биринчи кюнде гитчелике жарам сапатдан сора керек тойюлдо заргар алырга, биотонда сори дери кон туюбонде турмаган эсе. Ызы бля 10-15 минут къошсагъыз болады. Ол заманда терни кызуулукко юйрене барды.
- Башхана кийген заты асыры гам, тар болмазга керекди. Беркино туюбонде ол кзуруда терелениги тура эсе, аны алышыгъыз. Алайсы солай жылына бля проблема чыгарла болушук. Къыскакъыкыла уа – тепловий удар окуна.
- Балачыкыла жой кийимни UPF белгисини 15-ден 50-ге дери тарихилери бля сайлагъыз. Алай болса, ала хаталы кон таякыланы жербермедиле.
- Пляжда киреде агад, ультрафиолеттен сакланган жабыкъ купальникле да барды.
- Эңчи сапычкыла уа кон таякыла ол неда бу кезиде хайыры огъесе хаталы болганылары аныларгы болушугу.

Бир кесекчи кызгарган эсе – болады

-Виктория Сергеевна, инглизши алиме кюнде къаралдым бетли болгунчыга дери кюйюу балаланы саулукуларына ахшылык угъай, аланы терилерине хатады деп, къаты айтдыла. -Айгад, ша, шоколад бетли бразилыны загар терк апчыган, тозураган сабий организмге артык хайыры болмайды. Ол кеси къара шилникчи тойюн эсе - терисинде меланинни кетилгюненди. Кек къалчокчине, сары чачлыкыла, башхана айханда, аксылдуулыкыла уа кюн туюбонде шоколад бетиле болалган да эталмайдыла. Кызарып, терилери къоубид башшайды. Болсада алгъа да керекди эм жарайды кон ваннааны алыргыга. Алай а – тоз кезилуде. Бизге дери жеткен кон жарыкны эки торлю хаталы таякылары барды-уунтолкъуну А эм къыска тозулуну В.

Эм иги журналист ишлени сайларыкъдыла

Татарстан Республиканы «Татмедиа» басма асламы коммуникацияла агентствосу Россей Федерацияда жашагъан миллетлени терелерин, адеттерин саклаура, аланы жарыга, белгиле этерге себеплик этен «Многоголик Россия» деген Х Битеурсюн ачыкъ журналист конкурсука заявкала уа турганын билдирди. Конкурс бу номинацияла бля бардырылады: - «Телесюжетлени циклы»; - «Телепроект (документли фильм, телепрограммаланы циклы)»; - «Радио берүлени циклы (репортажланы)»; - «Басма изданиында басмалганын материаланы циклы»; - «Интернет СМИ-де материалланы циклы»; - «СМИ-де сабий-жаш тейю жарыкландыру проекты»; - Гран-при.

Эришуге къатышкандан анкета-заявкала эм ишле «Конкурс «Многоголик Россия» деген белги бля 2017 жылы 1 августуна дери бу адрес бля алындыла: Республиканы агентствосу печати и коммуникацияла «Татмедиа», 420066, Республика Татарстан, г.Казань, ул.Декабристов, д.2, 6 этаж, 7 кабинет, отдел СМИ. E-mail: mnogolikaya2017@mail.ru. Тел.: 8 (843) 570-31-12. Конкурсну юсюнден Положение бля бу сайтда тынгылаш къагырьей болурга болушук: WWW.tatmedia.tatarstan.ru «Конкурс» деген белдемде и «Многоголик Россия» эришуде хорлагъаныла дипломла эм ахча бля саугылау 2017 жылда октябрьде андан шахарда бардырылды.

Шаксын КУЛЬЧАКОВ, Зулфия бардырганды.

Хүнөрлик

Анга чыгъармачылыгында агъач, тери, кофе да жарайдыла

Хасанияда жашаган Негерланы Альберт 16-чы номерли орта школну онбир классын быйыл бошаганды. Аны сурат, скульптура ишлерге хүнери барды. Ол, жаш болгъанлыкыга, келп чыгъарманы автору. Аланы уа асламысы табийгъатда болган, ёгөн затпаданлыла. Сёз ючюн, чёлплену сифаты ол битимни кесинден ишлен-

келп ишин саугъалаганды. Негерлары бир отуну Альбертге белгендиле. Анда ол ишленген да этеди, чыгъармаларын да сакълайды. Отуунда уа кеси жарашдырган бир сурат барды. Ол гипспенди. Къызгылдым къабыргъада, акъ ордуна мор бетли голле бек аруу кёрондиле.

«Къайсы ишим да кел салып башласам, бир кюннге бошап

генди. Кофе бюртюкледен да сейилдик, адамны эсин кесине бурды.

Жаш келп торлю республикалы, башка кёрмючлеге да кытышып келеди. «Алтын къол» фестивалыга да олтири къытышды. Мектепге, устазларына, тенгерине да

къоярга да болама. Бири башхасына, ушамачна этерге итинеми. Чыгъармалары араларында боула, топуракъ, пластилин бла жарашдыргъанлыла бардыла, карандашны, къаламны да хайырланама. Торлю-торлю кёрмючлеге, конкурслагъа бара, кытыша,

анды. Интернетге кирип, киталпаны да къызгъап, заки Къули Къайсыны аруу суратын табып, андан скульптура этгенди. Андан сора да, пластинден Маршал Жуконну суратын ишлей турды. «Муратларым кёлдоле, улдула, алага жетерме деген акъылдама», дейди Альберт.

Аны коллекциясында къояны териге салынган суратлары да кёргенбиз. Аладан биринден - берюле, башхасын ан айыула къарап турдыла. «Мен табийгъатны бек сюеми. Жаныуарланы сифатларын кёргозюрге да. Бу ишлерим кесим да бек жаратама», - дейди жаш.

Альберт атасына бла аясына ырызлыгын да айтханды. Ала мени бек кёллендердиле, болушадыла, ихамландырадыла, дегенди.

ХОЛАЛЛАНЫ МАРЗИТ.
Суратланы автор алганды.

Ауур атлетика

Кесини рекордун къайтарганды

Белгородда окуу-улану сегизинчи жай спартакиадаларыны ауур атлетикадан финал эришюлерни бардырылгандыла. Алага къыралы 43 субъектигден 2000-2001 жыллада туугъан аслам жаш спортчу къытышанды.

94 килограмм ауурлукъда 16 адам сынашханды, аланы араларында Элбрус районну олимпиклада резервли сабий-жаш тёлю спорт школундан Халпаны Магомед да болганды. Къыйын кюрешде ол, биринчи жерни алган спортчудан жангъы да бир килограммгъа

азны кётюроп, кюмюш майдал къытышанды.

Биринчи упражненинда Магомед юк керде да аны бла эришген Камерово областыдан Даниил Вагайцевден жетишимли болганды - ол 138 килограммы алганды. Штанганы тюртюп кётюроуде эки спортчу да, жангъымагъанлай, битеу салынган ауурлукъланы кётюргендиле. Мында жерлешюбизни эсеби 168 килограммгъа жетгенди. Штанганы ахыр кер кётюроуде ол биринчи болганды. Вагайцев, ол алган ауурлукъга бир аз къошдуруп, биринчи

жерге чыкъганды.

Магомед, алгъаракълада Таиланда эсебине бу жол беш килограммны къошуп, кесини экинчи рекордун салганды. Ол эки упражненинда 306 килограммы алганды. Гёжфе къыралны жыйымдыкъ командасына киргенди эм Европаны биринчилигиине къырылып башлаганды. Ол а 23-30-чу сентябрьде Косовода боллукъду. Жашны тренерле Макалланы Махти бла Чингиз Дахильгев юйретедиле.

Анатолий ТЕМИРОВ.

ГО

Уллу итиниюлук бла

Байрым кюн Долинскде Спорт-физкультура комплексде право нызамны сакълау органы аны келечилерини араларында ГО-гъа зачётха жюзюуден тёрели эришю-

ле бардырылгандыла. Анга битеу да 70-ге жуукъ адам къытышандыла.

Бассейнде полициячыла эм башка ведомстволу структураланы келечилери кеслерини

физкультура хазырлыкларын кёргозгендиле. Ала 4-шер адамдан къуралган команда болуп эстафета халда эришгендиле.

Кертисин айтханда, стартха тургъанлыла араларында къырысузла да бар эдиле. Бир-бир командада Финнише бир адамга арта къалып окуна келгенди. Ахыр эсепле чыгъарылганды, аллай къауумла саугъалы жерледен узакъ эдиле.

Алай бла бек иги кёрюмдө «ГРОМ» экинчи отряд болдуруганды. Экинчи жерге Нальчикни УВД-сини келечилери чыкъгандыла. Майскийчи уа ючюнчюле болгандыла. Ала барысы да сыйлы грамотала эм кубокла бла саугъалангандыла.

КЪАСЫМЛАНЫ АМИНАТ.

НАСИЙХАТ

Къайда урунурукъларын айтхандыла

ФСИН-ни Къабарты-Малкъарда Управленисында ведомстволу бийик окуу юйерин бошап келген онеки жаш адамла бла юбешю болганды. Ала, ФСИН-ни академиясын, Воронежде институтун, Владимирде, Самарада юридический институтланы бошап къайтхандыла. Аланы ише салыу жаны бла энчи комиссия да къуралганды. Анга ич

службаны полковниги, Къабарты-Малкъарда УФСИН-ни тамагасыны къуллугун болжаллы халда толтура турган Чарим Бирмамитов башчылык этгенди.

Выпускникле къайда къуллукъ этерликери тохташдырылгандан сора Чарим Бирмамитов аланы алгъышлаганды эмда ишлеринде жетишимли болуларын

суюгенин билдиргенди.

«Сиз жангы жашауу босагъасындасыз, андан къууанырга болукъуз. Уголовный-толтуруу системагъа салынган борчланы бет жарыкълы толтурусуз деп бек ышанабыз,- дегенди ол.

М. АДИЛОВА.

КРИМИНАЛ

Хуржунларыгъызны гудучуладан сакълар ючюн

«Жаргъыгъа, адамланы хуржунларын тонау бла байламлы аманлык ишлени саны азаймайды. Аладан къалай сакъланыгъа боллукъун - «Старинский, Кочога эм партнёра» деген адвокат коллегияны управлююнчи Владимир Старинский юйретеди.

«Буреуну молкуне къол жетдиргирге къалайды тынчыракъды? Аманлыкчыла «илишанда» банкматаланы бла ача алышдырган пунктланы тутадыла, ресторанда бла кафеде ауулана тургъанлыла да къюркюле болушадыла. Нек дегенде, кёлпе артамкъларын къонду шикитге салып неда олтурган шикиткерине тагъы къошдыла.

«Тургъа юрешючюдоле - билмел торгөнча неда къытыгъыз да бир затларын тошюргенча этерле. Аны ючюн къошюругъуздан бохагъызны, телефонгоузуну сермеп къачарна транспортха кире турган заманы сайлауудула. Башхалары уа хуржунларыгъызга тер узалып къаларыча кеслер «пробкала» къурайдыла. Ол мурат бла ала инфобашарны кириллени атаргъа да боладыла, аны тобюнде ала къоллары бла къайры узалгъанлары, не этгенлери кёрюмел къалады.

Бу аман иш бла кимле кюрешедиле?

Ишекликни туура туудурган адамланы, сёз ючюн чыгъанлыланы, бютонда сизни къолларыгъызга къарап къадарыгъызны айтырга сюегенлени, эсге алмасакъ, ол неда бу инсан урларгъа ушайды деп шарт билирча туюлды. Аны сифаты не хазна сагъайтыркъды. Сора, бу «бизнес» бла сабийле, субай жаш къызла да кюрешючюдоле.

Аны ючюн адамны сифатына угъай, ол кесин къалай жюрютеине кызаргъа тийишлиди. Сизге асыры бек жуукъларыгъа кюрешенгеле ити эс бургъуз. Хуржунгоузугъа уазыр ючюн, гудучу сизге не къадар жуукъ сюегирге керекди. Аманлыкчыла адалмлага аз-маз къытылып да кёрюмел - бирле анга эс бурдыла, башхала уа сезмей окуйна къошдыла.

«Алыргъа нени сюедиле?»

Урчула аханы, телефонланы, планшетлени алыргъа излейди, Аны ючюн аланы игирек бурдуругъу. Багъалы затланы сумканы башхала неда кёнчелеригизни тыш хуржунларында къоймагъыз - алай бла аманлыкчыны ишюн бютон тынч этерикиз. Андан эс аланы ич неда башлары этилген хуржунлагъа салыгъыз.

Багъалы затларыгъызны къолларыгъа тутуп, алага артыкъ эс бурдуругъыз. Аманлыкчы бохагъызны, ызы бла аны къайры салганыгъызны эслесе, урлагъан анга къыйын туюлды.

Тоналган эсегиз, не этерге керекди?

Биринчиден, эс жыйгъыз, тынчайгъыз. Сора, урлангангъызны юсюнден мычымай полицияга билдиргиз.

Тоналган заманыгъыз эм жерни эсизгизе тошюрорге кюрешгиз. Бусагъада орамлада, тюкюнде, транспортда да камерала кёлдоле - ким биледи, урланган заманыгъыз видеого туюшен эсе уа. Загъыз артамкълдан алынган эсе, анга тиймизги - хуржун гудучула къол къапна киймечюдоле эм аланы бармакъ ызылары анда сакъланыргъа боллукъдула.

Эсгерттирге сюеми: РФ-ни Уголовный кодексини 158-чи статьясын 2-чи кесегине тийишликте адамны юсюнден, жанында турган кийимлеринден, артамгъындан эм башха затындан урлагъанлагъа уллу ача тазир салында неда аланы эркинликлери беш жылгъа дери сыйырылды.

Екатерина БАРОВА.
«Аргументы и факты» газет.

2017 жылда август айда беш уаухты намаз къылыууну заманы

Ыйыкъны кюнлери	Айны кюнлери	Эрттен намаз	Кюн чыкъкан заман	Тош намаз	Экинди намаз	Ашхам намаз	Жассы намаз
Геюрге	1	03:25	04:55	12:22	16:22	19:28	21:08
Бараз	2	03:26	04:56	12:22	16:21	19:27	21:07
Орга	3	03:26	04:57	12:22	16:21	19:26	21:06
Байрым	4	03:28	04:36	12:22	16:20	19:24	21:04
Шабат	5	03:30	05:00	12:22	16:20	19:23	21:03
Ыйык	6	03:31	05:01	12:22	16:19	19:22	21:02
Баш	7	03:32	05:02	12:22	16:19	19:20	21:00
Геюрге	8	03:33	05:03	12:22	16:18	19:19	20:59
Бараз	9	03:34	05:04	12:21	16:18	19:17	20:57
Орга	10	03:35	05:05	12:21	16:17	19:16	20:56
Байрым	11	03:36	05:06	12:21	16:16	19:15	20:55
Шабат	12	03:37	05:07	12:21	16:16	19:13	21:53
Ыйык	13	03:38	05:08	12:21	16:15	19:12	20:52
Баш	14	03:39	05:09	12:21	16:14	19:10	20:50
Геюрге	15	03:40	05:10	12:21	16:14	19:09	20:49
Бараз	16	03:42	05:12	12:20	16:13	19:07	20:47
Орга	17	03:43	05:13	12:20	16:12	19:06	20:46
Байрым	18	03:44	05:14	12:20	16:11	19:04	20:44
Шабат	19	03:45	05:15	12:20	16:11	19:02	20:42
Ыйык	20	03:46	05:16	12:19	16:10	19:01	20:41
Баш	21	03:47	05:17	12:19	16:09	18:59	20:39
Геюрге	22	03:48	05:18	12:19	16:08	18:58	20:38
Бараз	23	03:49	05:19	12:19	16:07	18:56	20:36
Орга	24	03:50	05:20	12:18	16:06	18:54	20:34
Байрым	25	03:52	05:22	12:18	16:06	18:53	20:33
Шабат	26	03:53	05:23	12:18	16:05	18:51	20:31
Ыйык	27	03:54	05:24	12:18	16:04	18:49	20:29
Баш	28	03:55	05:25	12:17	16:03	18:48	20:28
Геюрге	29	03:56	05:26	12:17	16:02	18:46	20:26
Бараз	30	03:57	05:27	12:17	16:01	18:44	20:24
Орга	31	03:58	05:28	12:16	16:00	18:43	20:23

КЪМР-ни Муслиманларыны дин управлениасы.

Чакъырыу

Огъурлукъну ачыкъ белгиси

Донорлукъ - ол къаныгъны башха адамга саугъалап, аны жашауун сакъларга болушхан аламат аманды. Кертиси бла да, бизни хар бириниш да бирену жашауун иги жанына тюрлендиргирге онгубуз барды: себеллик этерге, бирде уа инсанын къутхарырга окуйна!

Бусагъатда биринчи положительни группа къан жетишгенге кезидю. Аны бла байламлы «Республиканы къан къуйгъан станциясы» быллай группалары болгъанлыла къан бериге чакъырады. Ол себеллик этилесе, багъуу учреждениелы аны бла чурумсуз жалчы-тылынырыкълдыла.

Нальчикде эм республикада жашагъан къан бериге сюегенлени кюн сайын 8:00 сагъатдан 13:00 сагъатха дери Тарчоков атлы орамда, «КЪМР-ни Къан къуйгъан станциясында» сакълыйыз. Сорулары болгъаныла бу телефон номерге селенешинге: **40-54-56**.

Къан служба хар къатышхангъа энчи ырадыз. Бирге болсакъ, биз жашауун сакълалыйкъыз!

УЧРЕДИТЕЛЪЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛЪКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Ж.Ж.

РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНГУРАЛЛАНЫ Накабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары), МОКЪЛАЛАНЫ Зузура (белюмню редактору), ТИКАЛАНЫ Фатима (белюмню редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору примойни - 42-63-01.
Баш редактору орунбасары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууалы секретары - 42-66-85.
Секретары - 40-93-62, Корреспонд - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Поштита эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Кулчура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучуна бла байламкъалда жюрюктуу эм жазыуу - 42-37-94.
Эчи корреспондент - 42-68-72, Тилмачла - 40-28-97.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къызгъат жюрюктемей.
Кюп жазмагъа речениа этилмейки эм ала артка къайтарылмайдыла.

Газетге басылганын материалда айтылган оюмла редакцияны баш бла келешекте боллукъдула. Алада айтылган хар зат ючюн

Россей Федерациясы Басманы юсюнди законуна тийишлиликте материалды авторлары кеслери жуушдыдыла.

Редакция авторлардан 400 гетри тизгенди (машина бла жазылган 5-6 бет) келино аманды.

Газетте Басманы эм асламы информацияны эркинликери кюрюлу жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрациа этилгенди.

Регистрация номер - ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КЪМР-ни Басма эмда асламы коммуналчыла жаны бла къызгъат комитетини кюмюстөр службаасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну тинорфиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспект, 33

Газетини ислерине тагъыру ючюн КЪМР-ни почта сывазы федералый Управлениасы жуушдыдыла.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетини Россияда сакъу ючюн КЪМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жуушдыдыла.
Телефон: 42-49-34

Номерге трафикте кере 19:00 сагъатда къол салында, 20:00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИ:
ЧЫГЪАРТЪАНЫ:
Тикаланы Фатима-дежурий редактору;
Кертисиланы Зульфия - жууалы секретары орунбасары;
Гелданы Валентина - (1, 2-чи бетле).
Тепеланы Залина - (3,4-чи бетле) - корреспондент.
Тиражы 2100 экз. Заказ № 959
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ НЕДАТЪАНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспект, 5.
электрон почта: ebor_50@mail.ru